

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ СИСТЕМИ КОНТРОЛІНГУ НА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ CONCEPTUAL REGULATIONS OF REALIZATION THE CONTROLLING SYSTEM AT THE AGRICULTURAL ENTERPRISES

Алла УЖВА,
кандидат економічних наук,
Миколаївський державний
аграрний університет

Alla UZHVA,
PhD Economics,
Mykolayiv State
Agrarian University

Алла КОСТИРКО,
Миколаївський державний
аграрний університет

Alla KOSTYRKO,
Mykolayiv State
Agrarian University

Важливою умовою забезпечення стійкого розвитку вітчизняних сільськогосподарських підприємств є формування систем управління на основі впровадження досягнень науки й практики менеджменту. Необхідність у системній інтеграції різноманітних аспектів управління процесами господарств стала однією з основних причин становлення системи контролінгу. Функціонування системи контролінгу дозволяє підвищити рівень координованості планування, контролю, обліку, аналізу і регулювання на підприємстві, забезпеченості їх методичною та інформаційною базою, за рахунок чого стає можливим підвищити якість управлінських рішень та ефективність системи управління в цілому. Сучасний контролінг містить у собі управління ризиками, велику систему інформаційного постачання підприємства, управління системою реалізації стратегічного, тактичного й оперативного планування і систему менеджменту якості. Удосконалення управління й підвищення ефективності виробництва – генеральний стратегічний шлях, який необхідно формувати всім керівникам на довгострокову перспективу. У сучасних умовах контролінг може забезпечити підвищення результативності фінансового менеджменту у вітчизняних підприємствах, тому що це система, яка забезпечує методичну та інструментальну базу підтримки основних функцій управління.

Контролінг – нова концепція інформації й управління, що забезпечує підтримку внутрішнього балансу підприємства шляхом формування інформації та надання її керівництву для прийняття оптимальних управлінських рішень. Посідаючи особливе місце в системі управління підприємством, контролінг здійснює інформаційне забезпечення прийняття рішень з метою оптимального використання наявних можливостей, об'єктивної оцінки сильних і слабких сторін підприємства, а також з метою запобігання кризових ситуацій і навіть банкрутства.

Проте в управлінні економікою українських сільськогосподарських підприємств система контролінгу досі не знайшла належного вивчення, впровадження й використання.

Метою статті є обґрунтування концептуальних засад визначення та реалізації системи контролінгу в сільськогосподарських підприємствах.

Система контролінгу визначається як обліково-аналітична система, що реалізує синтез елементів обліку, контролю, планування та забезпечує оперативне, стратегічне управління процесом досягнення цілей і результатів діяльності підприємства. Лише комплексний характер спостереження за всіма блоками господарської та фінансової діяльності надасть інформацію про стан підприємства і тенденції, що сприяють зміцненню або послабленню позиції підприємства на ринку.

З метою побудови системи контролінгу на сільськогосподарських підприємствах слід дотримуватися таких етапів:

- визначення об'єкта контролінгу;
- визначення видів та сфер контролінгу;
- формування системи пріоритетів контрольованих показників;
- розробка системи кількісних стандартів контролю;
- побудова системи моніторингу показників, які включено до фінансового контролінгу;
- формування системи алгоритмів дій щодо усунення відхилень [1].

Для повноцінного впровадження системи контролінгу на агропромисловому підприємстві необхідне введення автоматизації процесів управління. Це дасть можливість інформаційній системі підприємства автоматизовано обробляти економічну та фінансову інформацію, що призведе до оптимізації інформаційних потоків.

За результатами проведеного дослідження з питань організації системи контролінгу на сільськогосподарському підприємстві можна зробити висновки, що сьогодні виникла гостра необхідність в організації системи контролінгу, яка зумовлена проблемами, пов'язаними з недоліками у сфері управління підприємством. В основному запроваджено оперативний контролінг, зорієнтований на досягнення короткострокових цілей і критеріями ефективності якого є такі показники, як рентабельність, прибутковість, витрати, продуктивність праці тощо.

На впровадження системи контролінгу спрямовано діяльність усіх структурних підрозділів і служб та розроблено певні заходи:

- поточні й стратегічні завдання щодо підприємства в цілому й окремих структурних підрозділів (центрів відповідальності);
- схема організаційної структури підприємства;
- положення функціональних обов'язків і прав служби контролінгу;
- інформаційні потоки, що забезпечують своєчасною інформацією за результатами діяльності підрозділів підприємства;
- оціночні показники діяльності підприємства й структурних підрозділів;
- методика аналізу підприємницької діяльності;

терміни проведення аналізу фактичного стану за центрами витрат і відповідальності підприємства в цілому;

терміни подачі результатів аналізу й підготовлених проектів управлінських рішень керівнику підприємства;

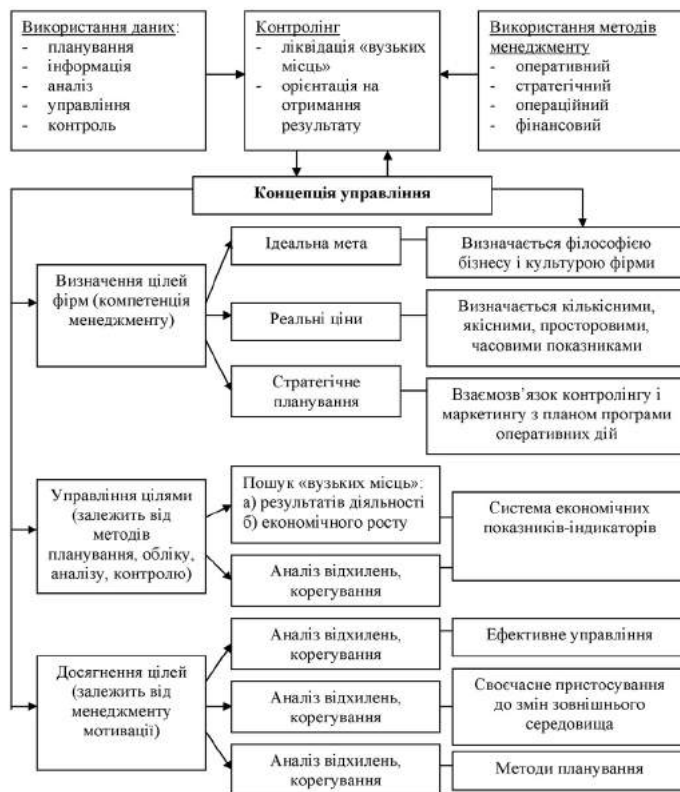
способи повідомлення керівників щодо виявлення недоліків.

Новим явищем в управлінні стала поява контролінгу як функціонально відокремлено-

У статті обґрунтовано концептуальні засади визначення контролінгу на підприємствах. Представлено схему реалізації системи контролінгу на сільськогосподарському підприємстві.

The article contains the conceptual controlling principles at the enterprises. The scheme of the controlling system's realization at the agricultural enterprise is offered.

Рисунок. Концепція системи контролінгу
на сільськогосподарському підприємстві

го напрямку економічної роботи на підприємстві, пов'язаного з реалізацією фінансово-економічної функції менеджменту, що забезпечує прийняття оперативних і стратегічних управлінських рішень. З боку комплексного підходу до управління контролінг становить певний набір інструментів. Кожний окремий інструмент впливає на ефективність управління, а в інтеграції з іншими має сприяти ефективності роботи підприємства в цілому, досягненню встановлених цілей.

Ефективне використання методів контролінгу на підприємстві можливе лише за умови виконання ряду вимог. По-перше, повинно забезпечуватися надходження інформації, що відображає ситуацію та реальний стан справ як усередині підприємства, так і зовні. По-друге, має бути забезпечена уніфікована, стисла, чітка і проста форма подання зазначеної інформації. По-третє, необхідно організувати своєчасність надходження інформації.

Ґрунтуючись на дослідженнях науковців, сформулюємо узагальнену основу концепції контролінгу:

- орієнтація на систему обліку, основними завданнями якої є переорієнтація системи обліку з минулого на майбутнє, створення на базі облікових даних інформаційної системи підтримки управлінських рішень, пов'язаних із плануванням і контролем діяльності підприємства;
- орієнтація на управлінську інформаційну систему, основними завданнями якої є створення загальної інформаційної системи управління;
- орієнтація на систему управління, основними завданнями якої є планування та контроль діяльності структурних підрозділів підприємства, координація діяльності системи управління.

Концепцію контролінгу можна подати у вигляді схеми (див. рис.)

Принциповим для обґрунтування концепції контролінгу є виділення в межах системи управління системи планування і контролю, а також системи інформаційного забезпечення. Розглядаючи координацію з боку системного підходу, виділяють її два основоположних види: системоутворюючу, яка полягає у формуванні пов'язаних між собою формальних систем, та системопов'язану, що реалізується через процеси узгодження в межах існуючої системної структури.

Досить широким і загальним є розуміння контролінгу як концепції економічного управління підприємством, спрямованої на виявлення шансів і ризиків, пов'язаних з отриманням прибутку в умовах ринку. Зокрема, можна вказати на такі основні специфічні особливості контролінгу, як:

- єдність оперативних фінансово-економічних розрахунків і стратегічних рішень;
- нова орієнтація фінансово-економічних розрахунків для прийняття економічно обґрунтованих рішень;
- новий зміст таких традиційних функцій управління, як планування, контроль, інформаційне забезпечення, які утворюють ядро контролінгу як концепції управління;
- новий психологічний зміст ролі планово-економічних служб на підприємстві [2].

Таким чином, під контролінгом розуміють концепцію ефективного управління сільськогосподарським підприємством і забезпечення його довгострокового існування. Концепція контролінгу передбачає розробку філософії поведінки підприємства, використання принципу прямого і зворотного зв'язку в біокібернетичному контурі регулювання, розробку енергетичного балансу, а також балансу навколишнього середовища, створення системи обліку витрат, активізацію нематеріальних факторів – комунікації, мотивації, стимулювання праці.

Складність сучасних умов у забезпеченні прийняття рішень висуває на передній план посилення узгодженості в діях штабних і лінійних управлінських кадрів. Розробка спеціальної системи контролінгу для господарства вимагає від спеціалістів не лише знання проектування інформаційних систем, а й проектування сфери поведінки людей. Минулий досвід, на основі якого ухвалювалися рішення до цього часу, мало що дає в нових умовах господарювання, тому рішення повинні прийматися не на основі екстраполяції минулого досвіду, а на підставі даних аналізу, що ґрунтуються на оригінальних дослідженнях та уявленнях про розвиток бізнесу.

ВИСНОВКИ

На сьогодні вже стало очевидним, що контролінг має великий потенціал як сукупність методів обліку, планування, аналізу і контролю на якісно новому етапі розвитку ринку, як єдина система, спрямована на досягнення цілей суб'єктів господарювання. Під контролінгом варто розуміти принципово нову концепцію інформаційної й консультативної діяльності, що забезпечує виживання підприємства на етапах стратегічного й тактичного управління з урахуванням ефективного використання всіх шансів і ризиків, пов'язаних з досягненням цілей та одержанням прибутку. Для впровадження й забезпечення надійного функціонування системи контролінгу керівникам сільськогосподарських підприємств потрібна оперативна інформація про реальні витрати на виробництво й реалізацію продукції, кожного конкретного її виду, достовірні калькуляції продукції, у які внесено всі безпосередні витрати на виробництво.

Створення стратегічного управління і контролінгу в системі внутрішнього економічного механізму як основної його підсистеми здійснюють на всіх етапах організації та функціонування підприємства. Дане питання потребує подальшого розгляду у зв'язку з тим, що система контролінгу забезпечує керівництво господарства інформацією про можливість використання переваг у конкурентній боротьбі. Контролінг відіграє надзвичайно важливу роль, оскільки ця концепція передбачає ліквідацію «вузьких місць», вона орієнтована на майбутнє відповідно до поставленої мети і завдань щодо одержання певних результатів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Давидович І.Є. Контролінг: навч. посіб. / І.Є.Давидович. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 552 с.
2. Пушкар М. С. Контролінг: монографія / М.С.Пушкар. – Тернопіль. – 1997. – 146 с.